

Ori paljastab pea ja küürutab selja.

Tõnis Vardja. („Võitlus” 1933).

Vaba lahtise parema käe ülestõstmine tervituseks ulatab oma algetelt tagasi kaugemale ürgaega. Kui sattusid vastastikku mehed, olgu sõja- või rahuteel, siis otsustas nende kohtamise iseloomu see, kas tõsteti teisele vaenu avalduseks ja võitlusele kutseks relv või sirutati välja lahtine käsi märgiks, et ta tervitab teises mehes oma sõpra ja liitlast, kelle vastu ta ei taha relva tarvitada.

Ligikaudu samasugused tervitusviisid, sõprusavaldused, lahtise käe, avatud peo väljasirutamine, või ka rohelise oksa ülestõstmine on praegugi veel väga laialt tarvitusel loodusrahvaste juures, kuigi seda mõningad uurijad iseloomustavad kõigepealt põhjamaa viikingite tervitusena. Sellena on pühitsenud seda traditsiooni ka näit. rootslased ja soomlased.

Rootsi üliõpilaste käe ülestõstmine tervituseks hei-hüüuga, samuti kui soomlaste sõjakalt konutav „hei-hei,” on ju tuttav kõigile, kes nendega kokku puutunud juba ammu enne kui näiteks fašism tekkis Itaalias.

Kui vana see tervitushüüd ise just on, seda on raske ütelda. Rootslased kinnitavad, et see olevat olnudki vanade viikingite tervitushüüe. See ei ole võimatu, kuna ka eestlaste „höi“, kui me vaid tohiksime säärasele puht häälendlikule (onomatopoeetilisele) hüüule rakendada häälikseaduslikku analüüsi, peaks ulatuma tagasi sellesse aega, kus keelemehed arvavad eesti keeles oleval toiminud e ja õ hääliku omapäraseid muudatusnähteid.

Kuid igatahes kindlasti on tõestatav, et käe ülestõstmise komme tervitusena, eriti sõjameheliku ja vaba mehe tervitusena, on ka eestlaste, läänemere viikingrahva juures tarvitusel olnud juba muistsel iseseisvuse ajal.

Otsesed üriklikud andmed selle kohta küll puuduvad, kuid need teated, mis asja kaudselt valgustavad, kõnelevad seda selgemat keelt. Relva ülestõstmise komme sõjakuulutusena ja võidule märgina kui ka ähvardusena, leiab Läti Hendriku kroonikas mitmel puhul mainimisi.

Kui 1207. a. lätlased hakkasid sakslasi ässitama eestlaste kallale ja ise tagasi nõudma saaki, mida eestlased olid lätlastelt ohtrasti võtnud, siis „...eestlased põlgasid ära lätlaste rahu... rääkides kogu aeg lätlaste vastu. Ja kui nad üksteist olid kõige teravamate odadega ähvardanud, läksid nad mingi rahuleppeta uuesti minema.” Sõprusliidu loomisel aga heideti relv maha, „astuti paganliku kombe järele mõõgale,” seletab teisel Läti Hendrik, liivlaste vastuhakkamist sakslastele kirjeldades.

Küll kuuleme ükskord ka pea paljastamisest, kuid see on niivõrd erakordne juhul, et kroonik seda just eraldi rõhutab. Kui nimelt liivlased sakslastele 1215. a. kui eestlastega oli üldine rahu maksmas, vastupanu organiseerisid ja kõik Liivi vanemad olid kogunenud Dabrieli linnusesse Satteielesse ja Võnnu ordumeister oma meestega seda ründama ilmus, siis lätlaste vanem Ruskin, keda mõned uurijad peavad päritolult liivlaseks, tervitanud linnuse valli pealt Bertoldi draugusena, (draugus - läti keeles sõber). Bertoldi aladel asusid nimelt ka nagu Ruskinilgi lätlased ja kõne juures võtnud kiivri peast.

Kuid see pea paljastamine oli ka läti vanema kohta ebatavaline ja ta pidi selle eest eluga maksma: ta sai sealsamas surmava noole pähe, kuigi see pea paljastamine ei olnud mõeldud küll tervitusena, kuid siiski sõbralikuks, võib-olla ka natuke nõökavaks jutuajamiseks, kuna kiivri näokaitse on kaugelt kõnelemisele väga takistav ja häält sumbutav.

Pea paljastamine aga muidu tähendas allaandmist, orjalikku isanda meelevalla heitmist. Orjadel, nagu hilisemast ajast naistegi kohta teateid, lõigati isegi juuksed lühikeseks, paljapäisuse lisatunnusena.

Märgu andmine ja oma meeste tervitamine käetõstmisega näib aga käsikäes olnud samataoliste rühma märkide ja lippude tõstmisega, millest meil samuti Läti Hendriku kroonikas teateid.

Need kaudsed andmed lasevad kindlasti oletada, et nii nagu teistel rahvastel ja sõjameestel vanal ajal, ka eestlastel, kui sellel ajal sõjakamal ja uhkemal Läänemere rahval, oli lahtise vaba käe ülestõstmine tervitamiskombeks, mis tähistas vaba mehe austuse ja sõpruse avaldust omasugusele. Meie teatrid, kes lavastanud muinasaineid, on selles mõttes ka täiesti õieti Lembitut lasknud tervitada käe tõstmisega.

Muidugi ei ole see tervitusviis, nagu märgitud, eriomane ainult põhjamaa rahvastele, vaid ta on maksvusel olnud igal pool, kus asjamehed kandsid relva, (Nüüdne auandmine käe kõrva ääre või sirmi juure panemisega on tekkinud hoopis hilisemal ajal kokardi osutamisena, teatud rühmitusesse kuuluvuse rõhutamisena prantslaste juures.)

See tervitusviis oli maksvusel siis, kui rahvaste ja isikute enesetunne oli küllalt tugev selja sirge ja rinna üleval hoidmiseks, kuna küüru tõmbamine ja pea paljastamine ainult kõige vägevamate autoriteetide ees alles aegamööda siirdus galantsusena ka daamide austamisele ja aegade jooksul iga mehe ees küürutamisele ja pea paljastamisele.

Ei ole siis ime, et Mussolini Itaalia rahva uue enesetunde äratamisel võttis uuesti tarvitusele vanade roomlaste uhke sõjamehe tervituse, kes julgeb vabalt igale ühele silma vaadata.

See on sümboolseks saanud kõigi rahvaste tõusu ajastule, kus pühitsetakse uuesti neid pärimusi, mis elasid siis, kui rahvad kandsid veel rinnus julget südant, ja kui osati kuulda selle südame verehäält, oma rahvusesse kuulumise kategoorilist imperatiivi.

Kui mõned hädaldavad, et ka hitlerlased tarvitavad sama tervitusviisi, siis pole sest häda, sest kuigi ta rootslaste „hei'st” ja eestisugu rahvaste „hõist” on teinud sakalaste „heil,” siis ometi ei ole germaani rahvastel selle tervitusviisi peale vähem õigusi kui eesti-soome sugu ja romaanirahvastel, ja see saagu ainult loetud üheks teeneks natsionaal-sotsialistide äratustöö kohta saksa rahva seas, et nad on osanud austada sama tervitusviisi, millega eestlaste esivanemad on esitanud oma iseseisva vaba rahvuse uhkust.

Sellepärast vaatame julgelt silma Igale ühele, ja tõstame käe – kas relvaga või relvata, oleneb sellest, kellega meil tegemist. Kaasvõitlejatele tõstame vaba käe: „JÕUDU võitluseks!”

Vaba mehe uhke tervitus.

Ori paljastab pea ja küürutab selja.

Tõnis Vardja.

Vaba lahtise parema käe ülestõstmine tervituseks ulatab oma algetelt tagasi kaugele ürgaega.

Kui sattusid vastastikku mehed, olgu sõja või rahuteel, siis otustas nende kohtamise iseloomu see, kas tõsteti teisele vastu avalduseks ja võitlusele kutseks relv, või sirutati välja lahtine käsi märgiks, et ta tervitab teises mehes oma sõpra ja liitlast, kelle vastu ta ei taha relva tarvitada.

Ligikaudu samasugused tervitusviisid, sõprusavaldused, lahtise käe, avatud peo väljastatamine, või ka rohelise oksa ülestõstmine on praegigi veel väga laialt tarvitusel loodusrahvaste juures, kuigi seda mõningad uurijad iseloomustavad kõigepealt põhjamaa viikingite tervitusena.

Sellena on pühitsetud seda traditsiooni ka näit. rootslased ja soomlased.

Rootsi üliõpilaste käe ülestõstmine tervituseks, „hei“ hääuga, samuti kui soomlaste sõjakait korrutav „hei-hei“ on ju tuttav kõigile, kes nendega kokku puutunud juba ammu enne kui näit. fašism tekkis Itaalias.

Kui vana see tervitushüüd ise just on, seda on raske ütelda. Rootslased kinnitavad, et see olevat olnudki vanade viikingite tervitushüüe. See ei ole võimatu, kuna ka eestlaste „höi“, kui me vaid tohiksimise säärastele puht häälendlikule (onomatopoeetilisele) hüüele rakendada häälikseaduslikku analüüsi, peaks ulatuma tagasi sellesse aega, kus keelemehed arvavad eesti keeles olevat toimunud e ja õ hääliku omapäraseid muudatusnähte.

Kuid igatahes kindlasti on tõestatav, et käe ülestõstmine komme tervitusena, eriti sõjameheliku ja vaba mehe tervitusena, on ka eestlaste, läänemere viikingirahva juures tarvitusel olnud juba muistsel iseseisvuse ajal.

Otsesed üriklid andmed selle kohta küll puuduvad, kuid need teated, mis asja kaudselt valgustavad, kõnelevad seda selgeimat keelt.

Relva ülestõstmise komme sõjakuulutusena ja võitluse märkegi kui ka ähvardusena, leiab Läti Hendriku kroonikas mitmel puhul mainimist.

Kui 1207. a. lätlased hakkasid sakslasi hässitama eestlaste kallale, ja ise tagasi nõudma saaki, mida eestlased olid lätlastelt ohttrasti võtnud, siis „... eestlased põlgasid ära lätlaste rabu...“ rääkides kogu aeg lätlaste vastu. Ja kui nad üksteist olid kõige teravamate odadega ähvardanud, läksid nad mingi rahuleppeta uuesti minema.

Sõprusliidu loomisel aga heideti relv maha, „astuti paganliku kombe järele mõõgale,“ seletab teisel Läti Hendrik, liivlaste vastuhakkamist sakslastele kirjeldades.

Küll kuuleme ükskord ka pea paljastamisest, kuid see on niivõrd erakordne juhus, et kroonik seda just eraldi rõhutab.

Kui nimelt liivlased sakslastele 1215. a., kui eestlastega oli üldine rahu maksmas, vastupanu organisatsioonid, ja kõik liivi vanemad olid kogunenud Dabielu linnusesse Satteselesse, ja Võnnu ordumeister oma meestega seda ründama ilmus, siis lätlaste vanem Ruskini, keda mõned uurijad peavad päritolult liivlaseks, tervitanud linnuse valli pealt Bertoldi draugusena, „draugs'iaa“ (lätl keeles „sõber.“ Bertoldi aladel asusid nimelt ka nagu Ruskini lätlased), ja kõne juures võtnud kiivri peast.

Kuid see pea paljastamine, oli ka läti vanema kohta ebatavaline, ja ta pidi selle eest cluga maksma: ta sai sealsamas surmava noole pähe, kuigi see pea paljastamine ei olnud moeldud küll tervituseks, kuid siiski

sõbralikuks, võib-olla ka natuke nõokavaks jutujamiseks, kuna kiivri näokaitse on kaugealt kõnelemisele väga takistav ja häält sumbutav.

Pea paljastamine aga muidu tähendas allaandmist, orjalikku isanda meelevalla heitmist. Orjadel, nagu hilisemast ajast naistegi kohta teateid, löigati isegi juukseid lühikeseks, paljapeasuse lisatunnusena.

Märgu andmine ja oma meeste tervitamine käetõstmisega näib aga käsikäes olnud samatavalistel rühma märkide ja lippude tõstmisega, millest meil samuti Läti Hendriku kroonikas teateid.

Need kaudsed andmed lasavad kindlasti oletada, et nii nagu teistel rahvastel ja sõjameestel vanal ajal, ka eestlastel, kui sel ajal sõjakamal ja uhkemal Läänemere rahval, oli lahtise vaba käe ülestõstmine tervitamis- kombeks, mis tähtis vaba mehe austuse ja sõpruse avaldust omasugusele.

Meie teatrid, kes lavastanud muinasaineid, on selles mõttes ka täiesti õieti Lembitust lasknud tervitada käe tõstmisega.

Muidugi ei ole see tervitusviis, nagu märgitud, eriomane ainult põhjamaa rahvastele, vaid ta on maksusel olnud igalpool, kus sõjamehed kandsid relva. (Nüüdne auandmine käe kõrgva ääre või sirmi juure paemisega on tekkinud hoopis hilisemal ajal kokaardi osutamise, teadurühmitusesse kuuluvuse rõhutamisena prantslaste juures.)

See tervitusviis oli maksusel siis, kui rahvaste ja isikute enesetunne oli küllalt tugev selja sirge ja rinna üleval hoidmiseks, kuna küürutõmbamine ja pea paljastamine ainult kõige vägevamate autoriteetide ees alles aegamööda siirdus galantsusena ka daamide austamisele ja aegade jooksul iga mehe ees küürutamisele ja pea paljastamisele.

Ei ole siis ime, et Mussolini Itaalia rahva uue enesetunde äratamisel võttis uuesti tarvitusele vanade roomlaste uhke sõjamehe tervituse, kes julgeb vabalt igale ühele silma vaadata.

See on sümboliseks saanud kõigi rahvaste tõusu ajastule, kus pühitsetakse uuesti neid pärimusi, mis elasid siis, kui rahvad

kandsid veel rinnus julget südant, ja kui osati kuuida selle südame verehäält, oma rahvusesse kuulmise kategoorilist imperatiivi.

Kui mõned hädaldavad, et ka hitlerlased tarvitavad sama tervitusviisi, siis pole sest häda, sest kuigi ta rootslaste „hei“ ja eestisugu rahvaste „höi“ on teinud sakslaste „heil“, siis ometi ei ole germaanirahvastel selle tervitusviisi peale vähem õigusi kui eesti-soomesugu ja romanirahvastel, ja see saagu ainult loetud üheks teeneks natsionaal-sotsialistide ärastõõ kohta saksa rahva seas, et nad on oskanud austada sama tervitusviisi, millega eestlaste esivanemad on esitanud oma iseseisva vaba rahvuse uhkust.

Sellepärast vaatame julgelt silma igale ühele, ja tõstame käe — kas relvaga või relvata, olenes sellest, kellega meil tegelemist.

Kaasvõitlejatele tõstame vaba käe:

„JÕUDU“,
võitluseks.

Meie maksame valitsusele

3. juunil 1933

kolmekordset palka.

Eruministrite 3 kuu lisapalk.

Meil maksva riigiteenijate palgaseaduse põhjal saavad riigiteenijad sel juhul, kui neid vabastatakse riigiteenistusest, palka edasi. Palka maksetakse viimase kuupaiga suurus peale teenistusest vabastamist veel 4½ kuud.

Riigiteenijaid — ametnikke vabastatakse kas koosseisude kokkultõmbamiste või teistel põhjustel.

Üldiselt juhtub neid vabastamisi siiski võrdlemisi vähesel arvul.

Iselugu on aga valitsuse liik-

Kogu iseseisvuse ajal on olnud ainult 2 valitust, mis on püüdnud 1½ aasta piires, ja nimelt K. Pätasu valitus 1923.24. a. ja O. Strandmani valitus 1929.31. a.

Alates 1921. a. kuul 1932. a. püüdnud valitused: Kõne valitus — 6 kuud, Pätasu — 1 a. 4 kuud, Akeli — 8 kuud, Jaaksoni — 11 k., Teemandi — 6 k., Teemandi — 6 k., Teemandi — 8 kuud, Tõnissoni — 11 k., Rei — 6 k., Strandmanni — 1 a. 7 k. ja Pätasu — ligi 12 kuud.

Kogu see rida näitab, et valitsused on saanud ainult asuda tööle, kui juba on tulnud kriis ja neid on löödud kõrvale. Sellest näeme ka seda, et 3 kuulist palka lahkunud ministritele

reeritud suuri kokkuvõidu, nii näeme, et selle aja jooksul on aga erakonnameestest ministritele tulnud laduda välja riigikassast 3 kuulisi palka ja sid õige ohtraiti.

Kui Pätasu-valitus 1932. a. lahkus, siis said 3 kuu eest palka tagant järele selle valitsuse ministrid Teemandi valitsuse ajal. Teemandi valitus kestis aga ainult 4 kuud. Tähendab, et Teemandi valitsuse ajal maksime palka mitte kokkuvõidlikult vaid lautavalt — kahele valitsusele kor-